

*Kandinskys Hinterglasbilder: Die Mur-
nauer Zeit*; G. Geiger, *Seltsam funkeln-
des Leben. Hinterglasbilder von Heinrich
Campendonk*).

Převažovaly umělecko-historicky za-
měřené příspěvky, které se zabývaly
okruhem slohové – řemeslné podmal-
by v evropském kontextu (J. Geysant, *Neu Entdecktes aus Paris*; J. Quandt, *Auf
Leinwand und Glas – der spanische Ma-
ler Pedro Onofre Cotto (1669–1713)*; A.
Schommers – F. Michler, *Eine venezia-
nische Glasschale des 16. Jahrhunderts
mit einem Frauenbildnis in Hinterglasma-
lerei*; H. Brožková, „*Orpheus spielt vor
den Tieren*“ – *eine Hinterglasmalerei von
1630–1650 in der Art des Roeland Save-
ry*). Do stejného okruhu příslušel i příspě-
vek o restaurování podmaleb (S. Bretz,
Geschädigt, restauriert, erhalten) a referát
o výstavě *Die Landschaft in der Hinter-
glasmalerei des 18. Jahrhunderts* (C. Wer-
ner), která proběhla od 27. 7. do 6. 10 2013
v Oberammergau, dalším hornobavorském
centru podmalby na skle.

Etnograficky zaměřených referátů bylo
poněkud méně. Dva z nich se týkaly ji-
honěmeckého prostředí (S. Wartena, *Die
Sammlung von volkskundlichen Hinter-
glasbildern des Bayrischen Nationalmuse-
ums*; L. Baumann, *Hinterglasbilder der
Neukirchener Schule*), zbylé dva mimoev-
ropských končin (J. Samuel, *Die Hinter-
glaskunst in Java (Indonesien) im 19. und
20. Jahrhundert. Ursprünge, Entwicklung,
Hauptthemen*; M. Camus, *Senegal: Tradi-
tion und Moderne*).

Jednání obohatila praktická ukázka
pozlacování skla, lépe řečeno podkládání
zlaté folie, její gravírování a další výzdob-
né techniky (R. Federer, *Die Technik der
Hinterglasvergoldung – eine praktische*

Demonstration), i výstavka soudobých vý-
věsních štítů, reklam a dalších artefaktů
zdobených technikou podmalby.

Luboš Kafka (EÚ AV ČR, v. v. i.)

KONFERENCE NOVÁ EMIGRACE
Z ČESKÉ REPUBLIKY PO ROCE 1989
A NÁVRATOVÁ POLITIKA. PRAHA
30. ZÁŘÍ – 1. ŘÍJNA 2013

S podtitulem „Náhled na problematiku
v kontextu vývoje světových migrací:
vznik moderních diaspor a transnacionál-
ních společností“ se uskutečnila dvou-
denní konference pořádaná Senátem PČR
ve spolupráci s Etnologickým ústavem
(EÚ) AV ČR, který konferenci po odbor-
né stránce připravil (podobně jako několik
předcházejících konferencí uskutečněných
v Senátu), a Mezinárodní organizací pro
migraci. Konference se konala pod patro-
nátem místopředsedy Senátu PČR Přemy-
sla Sobotky, jenž jednání také zahájil. Že
se akce konala v Senátu PČR, je v souladu
s aktivitami Stálé komise Senátu pro kraja-
ny žijící v zahraničí, jejíž předseda senátor
Tomáš Grulich přednesl úvodní příspěvek
k otázce zahraničního češství z perspekti-
vy možných návratů a celý průběh jedná-
ní i moderoval. Za EÚ AV ČR vystoupil
Stanislav Brouček, který nastínil srovnání
vývoje zájmu českých krajanů o návrat do
vlasti po roce 1989 s poměry v sousedních
zemích a poukázal na důvody, proč jsou
snahy českých krajanů oproti krajanským
komunitám jiných států slabší. Hovořil
proto mj. o potřebě systémovosti v opatře-
ních státu ve vztahu k českým diasporám
v zahraničí, byť řada vstřícných kroků byla
již udělána.

Program jednání se týkal několika tematických okruhů. V rámci tématu věnovaného podmínkám návratového režimu byl vyčleněn prostor jak na prezentaci evropských zkušeností s ohledem na tzv. Re-Turn program, tak i na pohled orgánů české státní správy na uskutečňování možných návratů z prostředí českých diaspor v zahraničí. Pozornost byla věnována také postojům migrantů k prospěšnosti jejich návratů a také k návratům z perspektivy historického srovnání.

První okruh otevřel Jan Schroth (Mezinárodní organizace pro migraci, Praha), který přiblížil cíle mezinárodního projektu Re-Turn zaměřeného na efektivní využití potenciálu návratové emigrace, do kterého je zapojena také Česká republika. Na něj navázali příspěvky o zkušenostech s programem Re-Turn zástupci Maďarska a SRN (plánovaná účast zástupce Polska se neuskutečnila). O konkrétních poznacích z pilotního ověření nástrojů projektu Re-Turn na podporu návratové migrace a integrace navrátilců a jejich uplatnění na trhu práce v podmínkách Ústeckého kraje (regionu Most) pak hovořila Zuzana Bařtipánová z Rekvalifikačního a informačního centra, s. r. o., Most. Z hlediska přístupů české státní správy k otázce návratů krajanů zazněly příspěvky zástupce Úřadu vlády ČR a zástupců ministerstev zahraničí, vnitra, školství, práce a sociálních věcí, včetně Generálního ředitelství Úřadu práce ČR s ohledem na projekt EURES – podporu pracovní mobility v Evropě. V jejich vystoupeních bylo poukázáno na některé problémy týkající se návratu krajanů, o něž má stát sice zájem (zejména v souvislosti s tzv. odlivem mozků), ale formulování aktuální návratové politiky ze strany státních orgánů pro příslušníky českých diaspor v zahraničí zatím zůstává otevřenou otázkou.

V úvodu odpoledního bloku zazněl příspěvek, který přiblížil poznatky z výzkumu zaměřeného na pracovní zkušenosti českých kvalifikovaných pracovních sil z pobytu v zahraničí a jejich postoje k návratu (Jana Vavrečková, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Praha). Další příspěvky lze hodnotit jako prezentace dobré praxe – zabývaly se konkrétně fungováním projektu Česká škola bez hranic ve světě či sítě „školiček“ v evropských i mimoevropských zemích. Výuka češtiny pro děti v zahraničí je nejen prostředkem k jejich seznámení se s českými dějinami a českou kulturou, ale v tomto případě je vnímána také jako součást pozitivní návratové politiky. Podnětná byla rovněž prezentace zástupců Asociace českých studentů a mladých profesionálů ve Francii či reflexe možného návratu Čechů z USA, Austrálie, Velké Británie, Srbska, Slovenska, Rakouska a Polska, z jejichž řad referáty zazněly (v podstatě s podtitulem „návrat ano či ne?“, kdy při rozhodování o návratu hraje roli kromě udržení si dosaženého životního standardu i mnoho dalších aspektů, včetně vstřícného postoje společnosti).

V současné době návraty Čechů ze zahraničí nemají velký rozsah. Skupinovou reemigraci z humanitárních důvodů bylo v 90. letech minulého století přesídlování Čechů z Ukrajiny, Běloruska a Kazachstánu, jak na to poukázal Zdeněk Uherek (EÚ AV ČR). Podobně návratům Čechů a Slováků po 1. a 2. světové válce se věnovala Naďa Valášková (z téhož pracoviště) i s ohledem na repatriaci vojenských osob. Historicko-srovnávací přístup zvolil ve svém příspěvku Miroslav Krupička (Český rozhlas, Praha), aby poukázal na rostoucí počet Čechů v zahraničí v jednotlivých státech – s výjimkou států bývalého východního bloku – ve srovnání s rokem

1925. Jejich současný počet, zjišťovaný z různých zdrojů, stanovil na cca 2,2 mil. osob, včetně potomků emigrantů. Z tohoto počtu odhaduje, že cca 200–250 tisíc Čechů odešlo do zahraničí po roce 1989 a především z nich se rekrutují i potenciální navrátilci.

Jak z řady referátů vyplynulo, návrat do ČR je pro některé osoby po několikaletém pobytu v zahraničí poměrně komplikovaný i v důsledku nutnosti vyřizování mnoha úředních záležitostí a roztržštěností nezbytných informací. Právě komplexnost informací (např. na internetovém portálu, na telefonní „horké lince“) či možnost vyřizování dokladů na jednom místě by návraty Čechů ze zahraničí mohly usnadnit.

Zajímavou doprovodnou akcí konference bylo premiérové uvedení filmu „České kořeny ve Vídni“ v Městské knihovně v Praze. Dokument byl vytvořen jako třetí díl cyklu České kořeny v rámci projektu o životě českých komunit ve světě. Šlo o prezentaci práce krajanů z Vídně, členů občanského sdružení „Mezinárodní český klub“ se sídlem v Praze.

Výměna poznatků na konferenci je významným podnětem k propracování návratové politiky, která by atraktivně zájem krajanů o návrat do České republiky. Přibližně od poloviny 90. let 20. století registrujeme snahu o pořádání podobných diskusních fór o problematice zahraničních Čechů, respektive o problematice migrací. Jejich hlavním smyslem je úsilí posunout výměnu názorů mezi politikou, státní správou, dobrovolnými organizacemi, zahraničními Čechy i odbornou veřejností do polohy reálných řešení konkrétních problémů. Proto z této konference vzešel návrh k projednání v Senátu PČR o vytvoření *Informační sítě k návratové politice*

vlády ČR a návrh o následném zřízení mezirezortního orgánu pro migrace při Úřadu vlády ČR. Příspěvky z konference v rozšířeném rozsahu vyjdou ve sborníku, který připraví Etnologický ústav AV ČR.

Andrej Sulitka – Nad'a Valášková
(EÚ AV ČR, v. v. i.)

17. SVĚTOVÝ KONGRES MEZINÁRODNÍ UNIE ANTROPOLOGICKÝCH A ETNOLOGICKÝCH VĚD (IUAES), MANCHESTER 5.–10. 8. 2013

Světové kongresy antropologů a etnologů se konají od roku 1934. Po Londýně 1934, Kodani 1938, Bruselu 1948, Vídni 1952, Filadelfii 1956, Paříži 1960, Moskvě 1964, Tokiu a Kjótu 1968, Chicagu 1973, New Delhi 1978, Quebecu a Vancouveru 1983, Záhřebu 1988, Ciudad de México 1993, Williamsburgu 1998, Florencii 2003 a Kunmingu 2009 se v tomto roce vrátil na britskou půdu. Po útlumových kongresech v USA a Itálii a problematickém kongresu v Číně, který byl o rok odložen kvůli národnostním nepokojům, bylo manchesterské setkání velkým úspěchem. Přes vysoké náklady na ubytování i registraci se konference zúčastnilo 1261 antropologů a etnologů ze 64 zemí. Ti se také automaticky stali členy IUAES (The International Union of Anthropological and Ethnological Sciences), protože účast byla podmíněna zaplacením členského příspěvku na rok 2013. Kongres se totiž konal již podle nových stanov IUAES, které byly schváleny na konci roku 2012. Stanovy nejenže zrušily Stálou radu (Permanent Council) jakožto nejvyšší rozhodovací orgán IUAES, v němž měl každý stát jeden hlas,